
Limity regulace školným

Limity regulace školným

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

20.7.2009, rubrika: Názory, strana: 8, autor: Petr Fischer

To, že na českých vysokých školách se léta platí drobné poplatky za administrativu, vyšší za opakované zkoušky, nejvyšší za zbytečné prodlužování studia, se ví. Jen až nyní je jasné kolik. Používat to jako argument pro či proti zavedení školného je ale ošidné.

ČSSD tuto formu zpoplatnění provozu akceptuje, říká tomu „skryté školné“. Školné bez tajemného přízviska ale odmítá. Argumentuje jako u poplatků u lékaře: platíme daně, tu a tam něco navíc, veřejné služby nejsou zadarmo. Ale plošný předpis mění prostředí a je sociálně diskriminující.

V případě školného se takový argument míjí s realitou. Modely používané ve světě ukazují, že sociálně slabší nejsou z vysokého školství vyloučeni, a pokud jsou nadaní, mají dobrou šanci vystudovat. Spor je spíše v definici vzdělání a vztahu k němu.

Školné se používá jako regulátor a jako motivační faktor. Má studentům říct, že dostávají k dispozici cenný statek, který po promoci budou muset splácet. A tedy, že je v jejich životním zájmu, vystudovat dobře a relativně rychle. K této ekonomizaci vzdělání (vzdělání je bráno jako zboží, i když zvláštní) patří i pečlivé vybírání studijních oborů. Nestuduje se už to, co mě momentálně baví, nýbrž to, co by mě mohlo bavit pořád a co mě slušně uživí.

České vysoké školy trpí vysokou „úmrtností“ studentů. Původní obor dokončí jen 45 procent přijatých. Potom se přeskakuje a utíká jinam. Největší úprk je v pedagogických, ekonomických a zemědělských oborech. Školné má takový chaos přivést k řádu.

Školné vysoké školy ekonomicky nespasí, protože politické strany, které o něm uvažují, mají v plánu úspory ve veřejných výdajích. Zaručeně však zpřehlední a zreguluje prostředí. A sváže studenty, nucené v budoucnu splácet půjčky, s ekonomickým statem quo. A také: sváže volbu studia se zodpovědností, nejvíc u lidí, kteří si nemohou dovést vyhodit desítky tisíc do vzduchu.

Talent ale nemusí vždy najít cestu hned; a materiální užitek není smyslem studia. Je tedy otázka, zda regulace školným nepřinese s ekonomickou odpovědností také jistý druh (lidské, myšlenkové) omezení. Politický spor o školné leží v tomto napětí, ne v sociální ohleduplnosti, již lze snadno populisticky zmanipulovat.

O autorovi| Petr Fischer, petr.fischer@economia.cz